

- Kotiläidistä animaattoriksi vain muutamalla bitillä

Ruth Lingford tekee matalan teknologian tietokone- animaatiota

**"Meillä oli kotona vanha Amiga-tietokone kirjoit-
tamista ja lasten pelejä varten. Päätin kokeilla
sitä animaation tekemiseen. Siinä oli muistia
vain puoli megabittiä, mutta minulle selvisi,
että kyllä silläkin syntyy animaatiota", sanoo
Ruth Lingford Stuttgartin animaatiofestivaaleilla.
Sittemmin Lingford on ohjannut kolme tieto-
koneanimaatiota, jotka uhmaavat nykyaikaa
huipputeknologian käytön välttämättömydestä.**

Harri Römpötti

Lingford piirtää mustavalkoiset eloku-
vansa koneen ruudulle. Jälki muistut-
taa puupiirrosta. Samalla tekniikalla
Marie Paccou toteutti elokuvansa Un Jour,
joka napsi pari vuotta sitten palkintoja
ympäri maailman animaatiofestivaaleja.
Alun perin Lingford on koulutukseltaan
ja ammatiltaan psykologi.

"Jonkin verran tein taideterapiaa. Enim-
mäkseen opetin potilaita, jotta he kuntou-
tuisivat itsenäiseen kotielämään. Kun sitten
sain omia lapsia, ajattelin, että siinä on tar-

peeksi välittämistä ja jäin kotiin."

"Eräs ystäväni oli innostunut ani-
maatiosta ja vei minua näyttöksiin. Juri
Norsteinin "Siili sumussa" teki suuren vai-
kutuksen. Muuan pikkufilmi, Andy Sta-
velynin Strangers in Paradise sai minut
tajuamaan, että animaatiolla voi luoda
oman maailmansa."

"Olin käynyt elävän mallin piirustus-
kursseilla, kun muksut olivat pieniä. Yksi
ystäväni selvisi täpärästi kolarista ja sanoi
minullekin, että kannattaa tehdä, mitä
todella haluaa, koska ikinä ei tiedä, mitä
eteen tulee. Lapsetkin alkoivat olla jo
isoja, joten palasin taidecollegeen."

Lingford opiskeli
maineikkaassa Royal
College of Artissa, jossa
hän nykyään opettaa.
Hän ei ota keksijän
kunniaa mustavalkoisen
animaation piirtämisestä
tietokoneen ruudulle.
Low-tech sovellus syntyi,
kun collegen jälkeen
käytössä ei ollutkaan
työvälineitä.

Koti-Amigalla hän
sai aikaan demon, jonka
perusteella heltisi apu-
raha esikoisohjauksen

What She Wants (1994) tekemiseen. Apu-
rahalla sai koneeseen sen verran lisää
muistia ja välineitä, että hiiren sijasta saat-
toi piirtää suoraan ruudulle.

"Luin siihen aikaan Michel Foucaul-
tia. Hän kirjoitti seksin ja kapitalismin
suhteesta, jotain sellaista, että kapita-
listinen prosessi ottaa ihmisten seksua-
alisuuden ja myy sen takaisin heille
määrittämällä sen uudelleen. Siitä aja-
tuksesta kehittyi What She Wants."

"En tiennyt paljoakaan tietokoneista.
Tein vain sitä, mikä minusta tuntui luon-
taiselta välineelle. Työtapa on välitön,
käden jälki näkyy siinä. Olen kutsunut
muuta asiantuntemattomia kokeilemaan
konettani. Minusta on kiinnostavaa, miten
jälki muistuttaa aina heidän omaansa."

"Tietokoneanimaation hyperrealismi
on kauheaa. Se vain työntää katsojaa
pois. Siinä on tavallaan liikaa informa-
atiota. Tilaa täytyy jättää, jotta katso-
jan oma mielikuvitus voi tulkita kuvia.
Naisilla on usein ongelma teknologian
kanssa. He eivät ole kiinnostuneita tek-
nologiasta itsestään vaan sen tarjoamista
mahdollisuuksista ja vapauksista. Siksi
monet naisoppilaani käyttävätkin koneita
kiinnostavan poikkeavasti."

Alitajunta antaa eineltä tarinoille

Psykologin koulutus on vaikuttanut Ling-
fordin elokuvaan. Aloittaessaan animaat-
torina hän tapasi kirjoittaa aamuisin
muistiin, mitä ajatteli viimeiseksi ennen
nukahtamistaan. Unet ja alitajunta ovat
Lingfordille materiaalia mutta eivät suin-
kaan yksinään.

"Olen tyytyväinen, etten aloittanut
kovin nuorena. Elämä antaa kuitenkin
parhaat aiheet. Pidän elokuvista, jotka
yhdistävät intellektuaalisuuden ja vahvan
emotionaalisen panoksen. Nykyään
kaikki tunnistavat itsessään alitajunnan
eikä esimerkiksi unia pidetä roskana.

Ihmiset ovat nykyisin paremmin tasapai-
nossa alitajuntansa kanssa."

"Freudin teoriat ovat läpäisseet ajat-
telun niin, ettei niitä edes tunnusteta,
vaan pidetään usein totuuksina. Minua ei
niinkään kiinnosta unien tulkinta, vaan
pikemmin niiden tarjoamat kuvat."

Lingfordin seuraava elokuva Death
and the Mother (1997) keräsi muutaman
palkinnon festivaaleilla. Se perustui löy-
hästi Hans Christian Andersenin satuun.
Tarinassa äiti hukke lapsensa takaisin
kuoleman kynsistä. Tulkintaan vaikutti
kuuluisan satujen tutkijan Bruno Bettel-
heimin ajattelu.

"Bettelheim tutkii perinteisten satu-
jen alitajuisia aineksia. Sadut ovat hyvin
voimakkaita tavoilla, joita emme läysin
ymmärrä. Bettelheim sai minut kunnioit-
tamaan perinnesatujen alkuperäisiä
muotoja ja vaikutti sikäli Death and
the Motherin. Tosin Andersen kirjoitti
satunsa itse eivätkä ne ole perinnetari-
noita. Mutta hän osasi käyttää hienosti
samoja keinoja, piilomerkitseksiä."

Naiset voivat käsitellä seksiä vapaammin

Lingfordin uusin elokuva Pleasures of
War (1998) syntyi, kun Channel 4 sai
idean projektissa, jossa animaatiotaiteilijoi-
ta pyydettiin työskentelemään yhdessä
kirjallijoiden kanssa. Lingford esiteltiin
Sara Maitlandille, joka kirjoittaa paitsi
fiktiota myös teologiaa. Heidän eloku-
vansa perustuu Raamatun apokryfisista
kirjoituksista löytyvään tarinaan Judit-
hista ja Holoferneestä. Kaunis leski Judith
vamppasi kaupunkia piirittävän kuningas
Holoferneen ja pelasti asukkaat janokuo-
lemalta. Pleasures of War tutkii sodan
kauhuja naisnäkökulmasta.

"En ole uskonnollinen, mutta Raa-
mattu on chymätön lähde tarinoita,
jotka ovat eläneet ikuisuuksia. Siinä mie-

lessä se heijastaa alitajuntaa
samoin kuin sadut. Judith-
hin ja Holoferneen tarina
oli suosittu renessanssitaiteilijoiden parissa."

"Sara oli nähnyt eloku-
viani ja minä olin lukenut
hänen kirjoituksiaan. Minua
kiinnosti hänen tapansa
käyttää Raamatun tarinoita
ja häntä kiinnosti minun
tapani kuvata seksiä."

Stuttgartin animaatio-
festivaalille Lingford oli
koonnut näyttöksen, jonka
elokuvat heijastivat miesten
tapaa kuvata seksuaalisuut-
taan animaatiossa.

Samalla hän piti aiheesta
lyhyen johdannon. Lingford alkaakin olla
animaatiopiireissä tunnettu myös erin-
omaisena puhujana, joka löytää anima-
ation yllättäviä näkökulmia.

"Poliittinen korrekkaus on eri asia mie-
hille ja naisille. Jo aloittaessani anima-
tiossa 80-luvun lopussa naisilla näytti
olevan vapauksia tehdä elokuvia omasta
seksuaalisuudestaan. Naiset tekevät hen-
kilökohtaisia tarinoita seksistä, kun taas
miehet kuvaavat naisia jahtaavia miehiä."

"Naisten vapaus käsitellä seksuaali-
suutta näkyy jo heidän tavoissaan puhua
keskenään. Tytöt ovat nykyään poikia
itsevarmempia opiskelun, työn ja sek-
suaalisuuden suhteen. Miesten tekemiä
elokuvia omasta seksuaalisuudestaan on
ainakin Englannissa hyvin vähän. Joita-
kin helmiä sentään löytyy. Mike Boothin
Little Dark Poet kommentoi jopa naisen
seksuaalisuutta."

"Usein miesten seksiaiheiset elokuvat
rinnastetaan pornoon. Sinänsä porno-
teollisuus on minusta surullista. Se käyt-
tää naista esineellisesti. Olin taannoin
Italiassa. Siellä televisiosta tuli rankkaa
pornoa, välillä oli raiskauksia sun muuta.
Vaihdoin uutiskanavalle ja sotakuvat
alkoivat muistuttaa yllättävästi toisiaan."

Ei selkääntaputtelulle!

Lingford on epätyyppillinen animaatiotaiteilija
sikälikin, että hän haastaa alalla
vallitsevan perhepiirimäisen selkäänta-
puttelun ilmaston. Viime syksynä hän piti
Sveitsissä Fantoche-festivaalilla kriittisen
esitelmän animaation kitsch-luonteesta.

"Ajatus lähti aikoinaan Annecyn festi-
vaalilta vuonna 1997 Alexander Pet-
rovin Mermaid-elokuvan katsomisesta.
Hänen öljyväreillä maalatut animaationsa
ovat tietysti teknisesti vaativia ja hienoja.
Samalla ne ovat kuitenkin niin imeliä,
että huomasi ison osan yleisöstä pääs-

televän tahtomattaan pieniä iljettyksen
äänähdyksiä."

"Animaatio on niin työläästä, että on
ihme, että sitä tehdään ollenkaan. Tai-
deanimaatiossa ei liiku rahaakaan. Siksi
animaattorit ovat liian kilttejä toisilleen.
Tavallisen elokuvan puolella on paljon
enemmän kurkunleikkausmeiminkiä."

"Jos animaatiota katsotaan kuva-
taiteen ehdoilla, suuri osa siitä on piir-
retty huonosii. Moni ei pysty piirtämään
oikeasti hienoja kuvia animaation vaati-
maa tahtia. Taidemuoto, jossa ei ole kri-
tiikkiä, ei voi kasvaa. Esimerkiksi täällä
Stuttgartissa töiden taso kyllä paranee,
mutta silti joutuu kahlaamaan ison kasan
hölmöjä elokuvia, jotta helmet löytyvät."

Disney suolsi imellettyä kitschiä

Fantochen esitelmässään Lingford huo-
mautti, että animaation pitäisi olla suurin
taide, joka yhdistää kuvataiteet, kuvan-
veiston, näytelmäelokuvan, musiikin ja
rurouden. Sen sijaan animaatioon suh-
taudutaan harvoin vakavasti. Jos vertaa
animaatiota maalataukseen ja näytelmäelo-
kuvaa valokuvaan, Lingfordin mukaan
arvostusten huima ero käy selväksi.

Kun animaation työläys johdattelce
helppojen tapojen etsimiseen, tuloksena
on helposti kitschiä. Lingford nostaa itse
Walt Disneyn kitschin mestariksi, imclän
ja laimnetun taiteen helppohcikiksi.
Kuvataiteesta aloittaneena hän myöntää
auliisti, ettei pysty itsekään animoimaan
parhaita piirroksiaan.

Yksi ongelma on, että animaatio näh-
dään usein lasten viihteenä. Siksi siltä
vaaditaan liian usein söpöilyä. Lingford
on törmännyt asenteseen itsekään Englan-
nissa, jonka tv-yhtiöt Channel 4 ja BBC
ovat nostaneet brittianaation laadun
käsitteeksi animaatiomaailmassa.

"Olen työskennellyt Channel 4:lla,
jonka johto vaihtui. Toisin kuin Claire

Kitschin aikana he haluavat nykyisin
vain viihdettä. Kaiken pitää olla suun-
nattu lapsille tai ainakin hauskaa. Uusi
teknologia kyllä kiinnostaa heitä, mutta
katsojaluvut ovat pääasia. Minä olenkin
keskittynyt viime aikoina opettamaan."

"Saksan tv:ssä Death and the
Mother sai yleisöpalkinnon, mikä on
ihme. Englannissa katsojat äänestävät
aina hauskoja juttuja. No, jossain sen-
tään on vielä ilmeisesti katsojia vaka-
alle animaatiolle."